

(המשך מעמוד 15)

- **הרגשת צורך בנקמה?**
לא. המשכתי לעבוד שם חצי שנה.
- **אתה בקשרים עם הילד שטיפלת בו?**
פעם, כשהייתי בן 22. ראיתי אותו ברחוב. הייתי עם חבר וביקשתי מהחבר שיקרא לו. הוא קרא בשמו והחבור הסתובב. אבל לא דיברתי איתו.
- **אלה הדברים שעיצבו את האני מאמין שלי כאדם ששואף לאיזה צדק חברתי.**
- **ובכל זאת לא הלכת לפוליטיקה.**
פוליטיקה לא מעניינת אותי. כי אם יש דבר שמונע חירות ושוויון וצדק זו פוליטיקה. לכן הלכתי לאמנות.
- **זה קצת נדיר מהרקע שלך ללכת לכיוון אמנות.**
אין לי הסבר, כי במישפחה שלי אין אמנים. אני לא יודע מה גרם לך שבחרת בדרך הזאת.
- **מתי זה התחיל?**
לא הופעתי בכיתה ואמא שלי לא דחפה אותי.

„השינאה שמונעים לפתח ולהדליק אצל היהודי המיזרחי נובעת מסיבות לא־יננות של אנשים מוסימיים בפוליטיקה הישראלית“

קרתה לי טראומה בחיים. בגיל 17, אחרי שהלכתי לבדיקות בלישכתניגוס, באחת השכונות הלכתי עם חבר לים. בדרך שיחקנו בכדור ואו בעטתי בכדור באופן לא מוצלח ופיצצתי את השוק שלי. השבר הזה גרם לי להיות מרותק למיטה למשך שנה וחצי. תישעה חודשים שככתי כלי לזון, ואחריכך הייתי עוד שמונה חודשים עם קבצים. זה היה התהליך שעיצב באופן מחולט את האישיות שלי. בתקופה הזאת החלטתי שמה שאני רוצה לעשות זה להיות שחקן.

בגלל הפציעה עשיתי שירות מקוצר בצבא, ואחריכך הלכתי ללמוד מישחק אצל עמוס מרון, אחריכך בסטודיו של הבימה ואחריכך למרתי שלוש שנים בבית־צבי.

- **מה אמרו בבית?**
אחד הדברים המפתיעים הוא שאנשים חושבים שבכתי אנשים שבאים מהמיזרח יש החלטות קולקטיביות או הנחיות מלמעלה. יש סובלנות וכיבוד רצונות של השני. ברגע שאמרת לאני שאני הולך ללמוד תיאטרון וקולנוע, הוא אמר לי שאם אני חושב שזה טוב הוא מברך אותי.
- **משנת 1963 אני שחקן בתיאטרון ובקולנוע הישראלי והתיאטרון חזיק את דעתי שבעצם קיימות שתי חברות במדינה.**
למה?

בשנתי מסתכל היום על הנהלות התיאטרון, אני רואה את הרור השני ללא דריסת־רגל לשום מיזרחי לשום תפקיד שיכול לעצב פני תרבות במדינה.

הסיכום של החיים שלי מביא אותי למסקנה שאם אנחנו רוצים להמשיך להתקיים כחברה במדינה שיש בה ניגודים בגלל מוצא אתני, כדאי שנשנה סטטוס, הצורך העליון של המיזרחי חייב להיות השאיפה לשלום עם העם הפולטיטיבי ואז כל הטיעונים שבשמים הם פועלים היו מתבטלים. כשיסתיים הקונפליקט, המדינה תהיה חייבת לתת תשובה לבעיות החברתיות שהן לא פחות קשות מהנושא הפלסטיני.

אם אני רוצה צדק, אני חייב לעשות צדק גם לצד השני, כי אם רק אני צודק בצדק שלי יש פגם ואם אני מאמין שצריך לתת חרות לאדם באשר הוא אדם, זה הצדק הקטן שאני עושה כדי להביא את רצוני האצט.

- **אתה מודע למיזרחי?**
אני מודע בהחלט. אבל עדיין מאמין שהחברה הישראלית היא נאורה ואני מאמין שאם לאדם יש שאיפה כנה לשלום הוא חייב להביע אותה גם אם יש מחור, ואני מאמין שהחברה ובית־המישפט יגלו מספיק בגרות כדי להבין שהמניע לא יכול לגרום צער או הרס לשום חברה.
- **אתה לא מרגיש ברוך־קישוטי?**
לא, אני לא מרגיש לבד במערכת. אני לא סהרורי שפועל לבד. בתחושות הפנימיות שלי ובהיותי שחקן מפורסם יוצא לי לשוחח עם מאות אנשים ואני מקבל מהם אותה תחושה שאני מבטא פה ואני חושב שיש מאות אלפים החושבים כמותי בחברה.
- **דבר נוסף בנושא החוק שחקקו בכנסת. אני חושב שאחד הפגמים בפוליטיקה הוא הטווחים הקצרים בהתייחסות הפוליטיקאים בנושא הזמן.**

שילוח וביה סידלר בסרט „הרימו עונן“ המאבק של המיזרחיים צריך לשנות כיוון?

האנשים שחוקקו את החוק האמינו שהחוק קיים כל עוד הם חיים ואחריהם יכול לבוא המכול. אני חושב שחוק שידבר על צדק ושלוש הוא חוק שצריך להיות לטווח שמתייחס לילדים, לנכדים ולנינים בארץ הזאת.

- **כמיזרחי אתה מרגיש יותר קרוב לערבים מאשר לאשכנזים?**
זו שאלה מאוד לא פיזית לשאול.
- **אבל היא עולה מפעם לפעם.**
אני באופן אישי אינני מאמין ואינני מוכן לקבל גזענות הפוכה.
- **איך אתה מגדיר את עצמך? ישראלי? מיזרחי?**
אני אדם פרטי שחי בפלנטה הזו, במדינת ישׂראל, מדבר עברית ומאמין שלכל אדם בכל מקום מגיעות חריות. עם חבריי אני יוצר מערכת יחסיים שהיא על כסיים רוחני־אינטלקטואלי ועל כסיים של השקפת־עולם.
- **אבל אתה מזוהה עם גוף מיזרחי.**
נכון, כי אני לא שוודי.
- **אתה מרגיש יותר נוח עם מיזרחי מאשר עם אשכנזים?**
אני חושב שאין לי תשובה חד־משמעית, כי החברים שלי נבחרים עליידי מערכת של יחסי־קירבה, כבוד, אמון ואהבה. זה לא נוגד את השקפת־העולם שלי לצאת למאבק נגד עוולות בחברה הישראלית, והמאבק הוא לא להרוס, אלא לבנות את החברה לעתיד טוב יותר.
- **אתה מרגיש בעם על המדינה בעיקבות מה שעברת כשעלת לארץ?**
מדינה זה מושג אבסטרקטי. אני לא יכול לכוונן על דבר אבסטרקטי, אבל יש לי ביקורת נוקבת על מה שעשו בני־אדם שלא בתוס־לב וזו הביקורת שלי.
- **בתיאטרון ובסרטים אתה מקבל בעיקר תפקידים של מיזרחיים?**
בגלל האוריינטציה המערבית בחברה הישראלי, גם אם מסתננים פה ושם שחקנים מיזרחיים לתיאטרון, זה לא הופך אותו לישראלי.
- **זה הפריע לך בקריירה שלך?**
זה הפריע לי כמו שהפריע לעוד 70 שחקנים ישראלים מיזרחיים שלא מוצאים את מקומם בתיאטרון, ולא בגלל העדר־כישורון.
- **קיבלת תפקידים בגלל חזות ומיבטא?**

„המיזרחיים נחכמים בעיני השילטון ובעיני חלק מהחברה נקולקטיב חסר־דעה, שאכשר לעבוד עליו במניפולציות“

כל זמן שמגיעים הנה במאים זרים שאינם מבינים את הפרובלמטיקה כאן וכל עוד לא נוטעים בהם דעות קדומות, הבמאים אינם מבחינים בין מיזרחי לא־מיזרחי.

יש נקודה עקרונית — המאבק של המיזרחיים צריך לשנות כיוון ולהגיע להכרה שבכיינות וכל אותן סיסמות שהאשכנזים רפקו אותנו ולא נותנים לנו, זה חייב להיות חלק מהעבר של החברה.

המיזרחיים לא צריכים, לדעתי, להפנות אצבע מאשימה לאף אדם ולאף גוף, אלא להגיע קודם כל למודעות עצמית ואז הררך תהיה סלולה למאבק של שוויון בחברה הישראלית ותפיסת עמדות־מפתח.

- **אתה חושב שזה בסדר ששחקן תופס צד?**
זה אותו דבר כאילו סנדלר תופס צד בפוליטיקה. אדם שמרגיש צורך להביע את דעתו אין ערך לשיוכו או למיקצועו.
- **אתה חושב להיכנס לפוליטיקה יותר עמוק ולהמשיך הלאה?**
לא גדול, עם הרבה סימני־קריאה.
- **למה?**
אמנות הפוליטיקה זו אמנות־הסרק ואני בסרק לא מתעסק, כי אורך חיי מוגבל ולא נצחי ואני רוצה לעשות דברים שאני מאמין שאינם דבר־סרק.
- **ואם המטרה חשובה?**
או אני עושה.
- **אז מה שאתה עושה עכשיו זה חד־פעמי?**
חד־פעמי, פרטי, לא שייך למפלגה וממשיך להתעסק בנושא החברתי באופן עצמאי וכזה אני רואה חשיבות גדולה.

- **הייתי רוצה ליצור גוף של תיאטרון ישראלי אחר, אין לי ספק שהיינו תורמים תרומה נכבדה.**
מי זה אנחנו?
- **קבוצת מיזרחיים שנפגשים בנושא בעיות האמן הישראלי בנושא תיאטרון. לא הצלחנו להביע את העמדה שלנו בצביון דמותה של החברה.**
ובעניינים האישיים. אתה נשוי לשווייצרית?
- **זו אחת הטרגדיות של האינטלקטואלים ה־אמנים המיזרחיים.**
למה?
- **בגילים שלי, אני בן 45, לפני 25 שנה באותה סביבה שלמדת תיאטרון וקולנוע לא רק שהי גברים המיזרחיים היו מיעוט, אלא כמעט ולא היו בחורות ממוצא מיזרחי. והיות ואנחנו לא משׂחקים את המישחק שדורשים מאיתנו לשחק — להיכנס לגטו מיזרחי — אז החברה שלנו חזקה מעורבת.**
- **אתה חושב שבמצב אחר היית מתחנך עם מיזרחיות?**
יכלה להיווצר בהחלט סיטואציה כזו.
- **אשתך יודעת לבשל אוכל מיזרחי, או שאתה מבשל אותה?**
אין לי טענות לגבי אוכל, אני לא מתעסק בגסטרונומיה ואני לא מביע דעות פוליטיות דרך קיבתו של הלוקוס. לכן, היות ואשתי בוגרת בית־

- **אתה חושב שלמיזרחיים יש יותר סיכוי להביא שלום לאזור?**
אני מאמין באמונה שלמה שהמיזרחיים במי־דינת־ישראל הם גורם מכריע בתהליך השלום בין שני העמים.
- **למה?**
מפני שכמהותו היהודי המיזרחי איננו שונא ערבים. הוא ינק את תרבותו מהעולם הערבי, הוא חזר לאותו אור, צליל וצבע של הארץ שבה חי, שמינהגיו וזשפתו הם כשפת המיזרח. המוסיקה שהוא אוהב היא המוסיקה הערבית, לכן אני קובע חד־משמעית שכל השינאה שמנסים לפתח ולהדליק אצל היהודי המיזרחי נובעת מסיבות לא כנות של אנשים מוסימיים בפוליטיקה הישראלי.
- **אתה חושב שצריך לדבר עם אשׂרף?**
אני חושב שעם שלם שאומר, או 80 אחוז מהעם אומרים שהנציג הבלעדי של העם הפלסטיני זה אשׂרף, וכל עוד הם נתונים תחת שילטון ישראלי ואין להם אפשרות לערוך בחירות דמוקרטיות ולקבוע מי הנציג שלהם למשא ומתן, אני לא מסיל ספק שאשׂרף הוא הנציג הבלעדי של העם הפלסטיני ושאינו צריך לנהל משא ומתן. כי משא ומתן אתה מנהל עם אויבים.
- **אתה מוכן לשבת בכלא על העיקרון הזה?**
אם בית־המישפט הישראלי יפסוק שאכן עברתי עבירה, אין לי שום סיבה לזלזל או לא לכבד את החלטת בית־המישפט.

„הגענו להחלטה שבמיסגורת שבה יש שני עמים במדינה — ישראל המשקמת וישראל המשוקמת — להחליט על גורלם“

הספר היוקרתי ביותר בעולם למלוגאות, כשיויץ, מכל המיסעות המיזרחיות והאירופיות בארץ ובחול׳ שאכלתי, היא מבשלת את המטעמים הכי נהדרים שאישהו שף המציא אי־פעם, וזה לא אומר שכיום שיש אנחנו לא הולכים לאבר־חסן ואוכלים חומוס בפיתה, אבל אני לא עושה מה־עובדה הזו קפיטאל. זה חלק מהחיים שלנו.